

„Proces“ o kome je bila riječ u citiranom tekstu nije, dakle, mišljen kao tok, kao jedno neprestano jednosmjerno gibanje, nego kao *samoistjecanje*, i opet *uviranje u sebe*. „Kretanje“ je „krug“ a ne „linija“; i samo ako je tako onda neka bit bića (= „biće“, Wesen) može sebi važiti kao samostalna time što svoj tubitak zahvaljuje sebi samoj. Kretanje je mišljeno u Marxa kao *evolutio* i *revolutio*. Za razliku od običnog, za „pučku svijest“, kako Marx kaže, zamjetljivog kretanja, koje se odvija u dimenziji privida, ovo kretanje u „krugu“ (Kreisbewegung, 1. c., str. 545), ovo *bitno* kretanje koje svršava egzistencijalnim rezultatom, jest ono koje ima navelastitu ontologijsku karakteristiku onog što *doista* jest. Drugim riječima, u punom smislu riječi *jest* samo ono što svojoj biti zahvaljuje svoju egzistenciju: identitet esencije i egzistencije.

Svugdje gdje nalazimo raskorak između esencije i egzistencije može se raditi samo o stupnjevima bitka. U slučaju *ens realissimum*, onog *ens* koje je „najrealnije“, esencija i egzistencija su istovetni. U pravom smislu samo to je ono što *jest*, drugo je u platonističkoj tradiciji ono što *nije* (m e o n).

Na primjeru „čovjeka“ Marx pokazuje *razliku* „pučke svijesti“, „apstraktivne“ svijesti (ibid.) i zato, zapravo, neistinite svijesti, *od* istinskog uvida¹⁷.

kritičnijeg“ Marxa: „Kroz (durch... hindurch) ljudski rad pripada dalje tjera svoj stvaralački proces“ (*A. Schmidt, Der Begriff der Natur in der Lehre von Marx, Europäische Verlagsanstalt, Frankfurt a.M. 1962, str. 63*).

„Du siehst also...“, kaže Marx. Stoga nam valja naglasiti i upozoriti da on, daleko od pukog stilskog obrata, s nužnošću metafizičke tradicije, upotrebljava glagol „vidjeti“ (sehen), „in Auge behalten, festhalten...“ itd. Tu je tematizirana veza s *eidenai*, s *eidos*, *idea* itd. „Generatio aequivoca“ zapravo je forma formans; naravno, ova stvaralačka ideja u Marxa — preko Feuerbacha — uvijena je u naturalističko ruho, iz kojeg će rezultirati „zakoni“ itd.